

Vår dato
21.07.2015

Vår referanse
2015/1109-2

Deres referanse
2013/00552-260/FD V
3/GCB/PAF

Til
Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR.: 13/00552-330	
01 SEPT 2015	
ARKBET:	OSLO-BOKS
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

Høring - forslag til endringer i sikkerhetsloven

Vi viser til departementets høringsbrev av 19. mai 2015. Etterretningstjenesten fremmer med dette enkelte kommentarer til lovforslagene.

Merknader til forslag til §§ 9 første ledd bokstav e og 10a

Etterretningstjenesten støtter lovfesting av NSMs ansvar for å ivareta en nasjonal responsfunksjon for alvorlige cyberhendelser rettet mot samfunnskritisk informasjon og infrastruktur og samfunnskritiske funksjoner, samt lovregulering av responsfunksjonens behandling av personopplysninger.

I høringsnotatet understrekes det at den samlede nasjonale evnen til å håndtere alvorlige dataangrep er avhengig av et særlig samspill mellom EOS-tjenestene, at tjenestene har i oppdrag å oppdage, varsle og motvirke alvorlige IKT-hendelser, og at samarbeidet er formalisert og regulert i egne retningslinjer av 15. mai 2013.

Etterretningstjenesten kan ikke understreke sterkt nok at cybertrusselen mot Norge og norske interesser har økt betydelig og vil øke ytterligere, jf tjenestens vurderinger i *FOKUS 2015* ss. 83 flg., og at landets samlede evne til å avdekke, motvirke og håndtere de mest alvorlige cyberhendelser krever sanntids og kontinuerlig informasjonsutveksling og samarbeid mellom EOS-tjenestene, både gjennom cyberkoordineringsgruppen (CKG) og øvrige mekanismer mellom tjenestene. Dersom det kan reises tvil om tjenestene kan utveksle relevant informasjon seg imellom for dette formål, både i form av rådata og i form av bearbejdede data og uavhengig av hvorledes tjenestene har kommet i besittelse av slike data, vil dette svekke myndighetenes deteksjons- og håndteringsevne.

Etterretningstjenesten mener derfor at prinsippet om at NSMs responsfunksjon skal basere seg på koordinert innsats og informasjonsdeling med de øvrige EOS-tjenestene må lovfestes sammen med lovfestingen av selve responsfunksjonen. Vi foreslår følgelig at det i § 10a innarbeides følgende bestemmelser (hvilket vil kreve at paragrafens tittel endres):

Postadresse:
Postboks 193
Alnabru Bedriftssenter
N-0614 OSLO

Besøksadresse:
Lutvannsveien 60
N-0616 OSLO

Sivil telefon/telefaks:
+47 23 09 40 00
+47 23 09 44 66
Militær telefon/telefaks:
0510 4000 / 0510 4466

E-post/Internett:
post.etterretningstjenesten@mil.no
www.forsvaret.no
Organisasjonsnummer:
NO 974 7892 21 MVA

Responsfunksjonen skal utøves i nært samarbeid med Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet kan dele data, herunder personopplysninger og rådata, med Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste, i den utstrekning det er nødvendig for å oppfylle responsfunksjonens formål.

Alternativt kan første ledd i vårt forslag innarbeides i § 9 første ledd bokstav e, mens annet ledd i vårt forslag innarbeides i § 10a.

Det er en nasjonal myndighetsoppgave å hindre alvorlige dataangrep mot samfunnskritisk informasjon og infrastruktur og samfunnskritiske funksjoner. Evnen til å ivareta oppgaven kan ikke bero på frivillighet fra private virksomheter som forvalter kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Etterretningstjenesten mener derfor at det bør åpnes opp for å gjøre unntak fra dagens ordning med frivillig tilknytning til VDI for de viktigste systemene innen norsk IKT-infrastruktur, slik departementet synes å ta til orde for i høringsnotatet pkt 2.3.2. Etterretningstjenesten mener imidlertid at et slikt unntak ikke bør knyttes direkte til regimet for skjermingsverdige objekter og (understøttelse av) graderte informasjonssystemer. Det er ikke nødvendigvis slik at en virksomhet som eier eller kontrollerer kritisk informasjon eller IKT-infrastruktur per definisjon vil besitte skjermingsverdige objekter etter sikkerhetslovens regler for dette.

Merknader til forslag til § 6a

Innføring av brukerbetaling ("gebyr") for NSMs tilsynsvirksomhet og utøvende virksomhet er etter Etterretningstjenestens syn for dårlig utredet, både med hensyn til behovet for en bestemmelse som foreslått i ny § 6a og med hensyn til forslaget økonomiske, administrative og sikkerhetsmessige konsekvenser. Vi anser at forslaget ikke tilfredsstillende utredningsinstruksens krav på disse punkter.

Vi mener videre at det ikke kan innføres brukerbetaling for arbeid som egentlig ikke er "tjenester", men lovpålagte krav om tiltak hvor NSM er i en nasjonal monopolsituasjon, f.eks. når det gjelder kryptogodkjenning, tekniske sikkerhetsundersøkelser (TSU) og monitoring. Prinsipielt ser vi forslaget som en alternativ finansieringsmåte av NSM, som reiser en rekke prinsipielle problemstillinger og motforestillinger som ikke er berørt. Herunder kan det på prinsipielt grunnlag reises spørsmål om et tilsynsdirektorat som både utøver nasjonale kontroll- og veiledningsfunksjoner, forestår risikovurderinger og gjennomfører enkelte operative utøvende funksjoner, bør brukerfinansieres.

Viktigst er at forslaget etter vårt syn vil medføre en betydelig svekkelse av sikkerhetstilstanden. Det ligger i dagen at dersom det blir vesentlig mer kostbart for virksomhetene å samhandle med NSM, vil virksomhetene unnlate å melde forhold til NSM og unnlate å gjøre bruk av NSMs kompetanse, i hvert fall i tvilstilfeller hvor unnlattelse ikke representerer et klart lovbrudd. En slik utvikling vil også trolig tvinge frem egenkapasitet og hjemler for å kunne utføre en del sikkerhetsfunksjoner selv fremfor å be om NSMs støtte. For egen del vil Etterretningstjenesten ta til orde for at tjenesten selv får anledning til å gjennomføre TSU og kryptogodkjenning for egen virksomhets del, dersom forslaget til ny § 6a opprettholdes.

Merknader til de øvrige lovendringsforslagene

Etterretningstjenesten støtter de øvrige lovendringsforslagene i høringsnotatet.

Til § 13a reiser vi spørsmål om fjerde ledd bør gjelde informasjon registrert etter første og annet ledd.

Til §§ 2 fjerde ledd og 5a bemerker Etterretningstjenesten at § 5a også bør gjelde virksomheter som eier eller rår over kritisk infrastruktur, men som ellers ikke er underlagt sikkerhetsloven. På samme måte som at Kongen kan bestemme at § 29a skal gjelde for rettssubjekter som eier eller rår over kritisk infrastruktur, bør Konge kunne bestemme at § 5a skal gjelde for slike rettssubjekter. De samme hensyn som taler for varslingsplikt etter § 29a for anskaffelser, gjelder overfor andre forhold disse virksomhetene blir klar over og som ikke har sammenheng med en konkret anskaffelse, men som gjelder aktivitet som kan innebære en ikke ubetydelig risiko for rikets selvstendighet og sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser. Vi foreslår derfor at § 2 fjerde ledd justeres slik:

Kongen kan bestemme at §§ 5a og 29a skal gjelde for rettssubjekter som eier eller rår over kritisk infrastruktur.

Det følger av forslaget til § 5a at en virksomhet som får kunnskap om en planlagt eller pågående aktivitet som kan innebære fare for rikets selvstendighet eller sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, skal varsle overordnet departement om dette. I lys av Etterretningstjenestens nasjonale og sektoroverskridende mandat tar vi til orde for at lovbestemmelsen også bør fastslå at en virksomhet skal varsle Etterretningstjenesten parallelt med at virksomheten varsler ansvarlig fagdepartementet. Det tilligger Etterretningstjenesten å kartlegge og motvirke ytre trusler mot rikets selvstendighet og sikkerhet og andre viktige nasjonale interesser, jf. lov om Etterretningstjenesten §§ 1 og 3. Tidligst mulig varsel til Etterretningstjenesten er av avgjørende betydning for at tjenesten skal kunne iverksette rettidige innhentingstiltak mv, samt gi en best mulig rådgivende uttalelse.

Med hilsen

Kjell Grandhagen

Generalløytnant

Sjef Etterretningstjenesten